

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1920 kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning av väckt motion angående fyllnads-
pensioner åt pensionerade folkskollärare och småskollärare.*

Till bankoutskottets förberedande behandling har överlämnats en inom andra kammaren av herr *Hansson* i Rättvik väckt motion nr 219, däri motionären hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att f. d. folkskollärare och f. d. småskollärare, som avgått med pension, må för år 1919 erhålla fyllnad av sina pensioner upp till respektive 800 kronor och 400 kronor, samt för detta ändamål anvisa erforderliga medel».

Till stöd härför anföres i motionen:

»Jämlikt kungl. kungörelsen den 31 december 1918 angående understöd åt vissa äldre behövande f. d. folkskollärare och f. d. småskollärare, som avgått från tjänsten utan pension eller understöd, erhöilo dessa under år 1919 ett understöd av respektive 800 kronor och 400 kronor. De personer av ovan nämnda kategorier, som däremot avgått med pension, som understiger respektive 800 kronor och 400 kronor, erhöilo ej under 1919 fyllnadsunderstöd upp till dessa summor, endast dyrtidstillägg å sina små pensioner. Det är tydligt, att dessa, i jämförelse med övriga, genom dessa förhållanden blivit ekonomiskt lidande, vad det gäller år 1919. En småskollärare exempelvis, som 1918 i pension, fyllnadsunderstöd och dyrtidstillägg kom upp till en summa av 600 kronor, stannar för år 1919 i betydligt lägre belopp med endast pension å 200 kronor och dyrtidstillägg å denna. Från och med 1920 kommer visserligen deras ställning att något förbättras, men jag anser det befogat och rättvist, att riksdagen ser till, att sådana f. d. lärare, som här äro i fråga, erhålla gottgörelse för år 1919 genom fyllnadsunderstöd upp till respektive 800 kronor och 400 kronor, så att de åtminstone komma upp till samma summa som för 1918.

Jag tillåter mig här meddela innehållet i en skrivelse från kungl. skolöverstyrelsen till en sådan f. d. småskollärare, varav framgår, att skolöverstyrelsen är av samma uppfattning:

Till förre småskolläraren Haga Hans Danielsson, Backa, *Rättvik*.

I anledning av Eder ansökan om pensionsfyllnad jämlikt kungl. kungörelsen den 31 december 1918 angående understöd åt vissa äldre behövande f. d. folkskollärare och f. d. småskollärare får kungl. skolöverstyrelsen meddela, att berörda kungörelse endast har avseende å vissa sådana f. d. lärare, som avgått från tjänsten utan pension eller understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt. Riksdagen har nämligen för år 1919 icke anvisat medel till fyllnad av pensioner för vissa småskollärare upp till 400 kronor och för vissa folkskollärare upp till 800 kronor. Enligt hittills fattade beslut har riksdagen för sagda år till dylika pensionerade lärare endast beviljat dyrtidstillägg å innehavande pensioner, vilka dyrtidstillägg utbetalats utan ansökning genom vederbörande pensionsinrättning.

Att detta förhållande kommer att bliva ekonomiskt ofördelaktigt för de med låga pensioner avgångna lärarna, har överstyrelsen vid flera tillfällen fäst vederbörandes uppmärksamhet på. Det har också satts i utsikt, att proposition skulle göras till 1920 års riksdag, för beredande av gottgörelse åt dem, som sålunda blivit lidande. Det belopp, som med anledning av möjligen blivande riksdagsbeslut kan komma att ytterligare utgå, torde tillställas vederbörande pensionärer utan ansökning genom respektive pensionsanstalt.

För sådana f. d. folkskollärare och f. d. småskollärare, som förut erhållit pensionsfyllnad, kommer årliga pensionen att från och med 1920 utgöra för de förra 1,000 kronor och de senare 600 kronor, som utbetalas månadsvis utan föregående ansökning. Stockholm den 16 oktober 1919.

På skolöverstyrelsens vägnar

G. Hummerhielm.'»

Såsom i motionen erinras, utgick under år 1919 — i olikhet med vad under näst föregående år ägt rum — ej någon särskild tilläggs pension åt ifrågavarande, med låg pension avgångna f. d. lärare och lärarinnor, utan fingo de endast dyrtidstillägg jämlikt kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 347), vilket dyrtidstillägg utgick procentuellt efter pensionens belopp och därför vid låg pension blev jämförelsevis obetydligt.

Direktionen över småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, som hade att utbetala dyrtidstillägget åt f. d. lärare och lärarinnor vid småskolor, uppmärksammade den ogynnsamma ställning, vari en del innehavare av pensioner härigenom kommit, och ingick, enligt vad utskottet inhämtat, med skrivelse den 4 augusti 1919 till Kungl. Maj:t med anmälan om förhållandet. Häri framhölls, bland annat, hurusom de f. d. lärare och lärarinnor, som åtnjöte pension å 155 kronor eller därunder, erhöle tillägg, som tillsammans med pensionen ej uppginge till det belopp 400 kronor, vartill fyllnad i pensionen enligt de under år 1918 gällande bestämmelserna (kungörelse den 11 december 1917, nr 824) kunnat erhållas. Detta förhållande vore så mycket mera anmärkningsvärt, som

Utskottet.

sådana f. d. lärare och lärarinnor, vilka avgått från tjänst vid småskola redan före år 1892 och därför icke erhållit understöd från ovanberörda understödsanstalt, fortfarande enligt kungörelse den 31 december 1918 (nr 1095) kunde erhålla understöd å 400 kronor av statsmedel.

Vid direktionens skrivelse var fogad en tablå över ifrågavarande understödstagares ställning, utvisande olika gruppers understöd och dyrtidstillägg samt för utfyllnad upp till 400 kronor erforderligt belopp. Av denna tablå, vilken i avskrift överlämnats till utskottet, framgår exempelvis, att 53 personer åtnjöte understöd å 70 kronor, samt att varje sådan understödstagare i dyrtidstillägg för år 1919 uppbure 100 kronor 80 öre eller sammanlagt 170 kronor 80 öre, vadan för varje dylik understödstagare erfordrades ett fyllnadsbelopp av 229 kronor 90 öre för att hela understödet skulle uppgå till 400 kronor. Tablån utvisar vidare, att det för beredande av fyllnad upp till 400 kronor åt här ifrågavarande understödstagare — f. d. lärare och lärarinnor vid småskolor med understöd av 155 kronor eller därunder — erfordrades ett anslag å omkring 32,000 kronor.

Direktionens framställning är, enligt vad utskottet inhämtat, fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Här må emellertid erinras, att från och med 1920 års ingång för f. d. lärare och lärarinnor vid såväl småskolor som folkskolor en väsentlig förbättring inträtt i och med ikraftträdandet av reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. den 31 december 1919 (nr 878). Enligt föreskrift i detta reglemente (kap. IV, övergångsstadganden, mom. 2) skall från 1920 års ingång understödet höjas med sitt halva belopp + 300 kronor, dock att pension, som utgått från folkskollärarnas pensionsinrättning, skall utgöra *lägst* 1,000 kronor och högst 1,800 kronor samt understöd, vilket utgått från småskollärarens m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, skall utgöra *lägst* 600 kronor. Härtill kommer, att å dessa förhöjda pensioner jämlikt § 5 av kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 347) utgå dyrtidstillägg för år 1920.

Med hänsyn till den väsentliga förbättring i förevarande avseende, som sålunda inträtt från och med år 1920, vilken förbättring i viss mån, särskilt vad angår de lägsta pensionerna, synes kunna utgöra en kompensation för förhållandena under år 1919, har utskottet med hänsyn jämväl till de konsekvenser ett bifall till motionen skulle medföra, ansett sig böra avstyrka densamma.

Åberopande det ovan anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 219 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 april 1920.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson, Wickman, Juhlin, Lindley, Öhngren, Johansson* i Friggeråker, *Enhörning* och *Malmberg* samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Jonsson* i Gumboda, *Sommelius, Edbom, Borggren Lovén* och *Sandberg*.
